

Per 211/1909

10002710,23

COBITEB 8

IZDAJETA KMETIJSKO DRUŠTVO

GOSPODAR

list za povspesevanje kmetijstva v slovenskem Primorju.

Ureduje *Dominko Viljem*, ravnatelj slovenske kmetijske šole v Gorici v p.

Izdaja „Goriško kmetijsko društvo“.

Štev. 23. Gorici, dne 15. decembra 1909. Pečaj V.

Obseg: 1. Poziv društvnikom „Gor. kmet. društva“; 2. Opretakanju in hranenju sadjveca; 3. Izkušnje glede zatiranja kužnih bolezni pri teletih; 4. H pokončevanju grozdnega molja; 5. Gospodarske drobtinice; 6. Poročila; 7. Vprašanja in odgovori; 8. Razpis natečaja; 9. Poziv udom »Kmet. družbe za Trst in okolico«.

Poziv društvnikom „Gor. kmet. društva“ in naročnikom „Primorskega Gospodarja“.

Z ozirom na to, da še danes niso plačane vse udnine in naročnine za leto 1909, pozivljajo se vsi dolžniki, naj poravnajo do konca decembra t. l. svoj dolg pri društvu, ker se jim v nasprotnem slučaju ustavi list in se jih izbriše iz imenika.

O tej priliki opozarjamo ude in naročnike, da pošljemo po novem letu, glasom sklepa načelstva, vsakomur, ki ima plačati udnino ali naročnino za l. 1910, z društvnim glasilom vred poštno položnico in prosimo da se nam z isto v dobi prvih treh mescev, t. j. do prvega aprila 1910 vplača uduina, odnosno naročnina. Tudi udje, ki pripadajo kakšni naši po družnici, naj pošiljajo udnino in naročnino odslej naravnost društvu.

„Goriško kmetijsko društvo“.

O pretakanju in hranenju sadjevca.

Kakor za vino iz grozdja, tako je tudi za sadjevec pravočasno pretakanje važno opravilo. Kajti, če se pusti sadjevec predolgo na drožeh, poloti se ga zlasti o toplem letnem času vlečljivost in razne druge bolezni. Ko bi tudi sadjevec, ki leži na drožeh, ne obolel, ga pa to ovira pri drugem vrenju, katero se pa mora izvršiti v sadjevcu, da postane vrezen. Da pa postane vrezen, se mora razvijati v njem ogljenčeva kislina, katere se potem sadjevec navzame.

Najprimernejši čas za pretakanje sadjevca je pred dovršenim, takozvanim tihim vrenjem in ko se je učistil. Ako se sadjevec o gori navedenem času pretoči, razvije se po prvem pretakanju v njem še toliko ogljenčeve kisline, da ni strahu, da bi pozneje zbolel. Ako bi pa sadjevec po pretakanju več ne vrel, dodaj mu na vsak hl po 1–2 kg navadnega sladkorja. Iz sodov, v katerih je sadjevec vrel, pretaka naj se v druge sode ali na čisto tako, da pride kolikor mogoče malo v dotiko z zrakom. Če je le mogoče, naj se dene o prvem pretakanju v večje sode, ker čimveč ga je v sodu, tolikor boljši okus ima. Kdor pa ga upa v kratkem času porabiti, naj ga spravi rajše v manjše sodčke, ker če ga dolgo časa toči iz enega sode, postane sadjevec voden — plehek.

Preden v sod, v kate em leži mošt na drožeh, zabiješ pipo, snemi s sode vrelno pilko in šele na to zabij v čepovo luknjo pipo. Pipa pa mora biti odprta, ker drugače se sadjevec vsled zraka, ki se nahaja v zaprti pipi in ki udari pri zabijanju pipe v sod skozi sadjevec, prav lahko skali. Boljše nego po pipi pretakati je sadjevec s kavčukovo natego in sicer tako, da vtakneš gornji konec skozi veho v poln sod, a dolnji konec natege deneš v sod, v katerega ga pretakaš, tako, da sega do dna ali da se bo polnil sod od spodaj navzgor. Sicer se toči sadjevec lahko tudi po pipi. Da pa ne pride z zrakom preveč v dotiko, natakne naj se na pipo kos cevi iz kavčuka, katero vtakneš nato v podstavljen sod tako, da se bo slednji polnil od spodaj navzgor.

Prvi sadjevec, ki priteče skozi pipo, je navadno nekoliko moten, zato naj se ta dene posebej in šele ko teče čist sadjevec, naj se potem nataka v čist sod. Če sadjevec nehava, naj

se sod prav polagoma privzdigne in trdno podloži. Ko začne teči moten sadjevec, naj se isti ne zlije k čistemu, ampak naj se spravi ves moten sadjevec v poseben sod, kjer ga nekoliko požveplaš, da se prej učisti in nato za kakih 8 ali 14 dni zopet pretoči na čisto.

Za sadjevec zelo važno je, da se po pretakanju ž njim pravilno ravna. Klet, v kateri se sadjevec shrani, ne sme imeti več nego 8—10 C. Sadjevec ni tako stanovit, kakor vino iz grozdja, ki je močnejše od njega, ampak ima to lastnost, da rad zavre v drugič. Ako je klet trajno precej topla, sadjevec rad zavre in se nato jako rad pokvari. Iz tega vzroka naj se poskrbi, da bo toplina v kleti kolikor mogoče nizka.

Sodi, v katerih je sadjevec, naj se trdno zamaše z veho, da ne bo uhajala ogljenčeva kislina. Zato naj se zamaše s tako veho, katera sega s spodnjim koncem v sadjevec. Kajti če sega voha v sadjevec, se voha ne razsuši in ne razpoka ter taka dobro zapira, v nasprotnem slučaju pa se razsuši in razpoka in soda ne zapira dobro. Po razpoklinah, ki nastanejo v tem poslednjem slučaju, uhaja iz sadjevca ogljenčeva kislina in v sod dohaja zrak, kar je pa le v kvar sadjevca.

Paziti je treba nadalje, da bodo sodi vedno polni. Kakor vsaka druga tekočina, prav tako hlapi skozi stene soda tudi sadjevec in ker se usuši, zato je treba sod od časa do časa zapolniti ali zaliti. Ker se potrebuje za zalivanje, posebno če se hrani sadjevec v večjih sodih, precej sadjevca, zato naj se shrani o pretakanju nekoliko istega v kakem manjšem sodčku. Ako pa sadjevca za zalivanje sodov primanjka, naj se sod ki ni poln, pokadi nekoliko z žveplnim dimom in nato vnovič dobro zamaši z veho in isto zamaže krog in krog z lojem.

Ako se je napravil sadjevec iz primerne mešanice in če se je potem, ko je dovršil glavno vrenje in se je učistil, pretočil, učisti se v hladni kleti po pretakanju sam. V takem slučaju ga pozneje ni treba ne pretakati, a tudi ne čistiti z raznimi čistili.

Sadjevec je po končanem vrenju podvržen marsikaterim spremembam. Ko se sadjevec stara, zgublja na dobroti, iz njega se izločujejo kisline, posebno pa ogljenčeva. Vsled izločitve kislin postane sadjevec nekako plehek. Ako ima sadjevec že takoj na početku malo kisline, naj se sadjevec spije ali proda

že v prvem, kvečem pa v drugem letu. Dalj časa se da ohraniti le tak sadjevec, ki vsebuje mnogo kisline in alkohola in če se ravna ž njim obenem pravilno. Tak mošt se da ohraniti 4 6 let, ne da bi zgubil vsled tega na dobroti.

Ako se toplina kleti močno menjava, zavre sadjevec spomladi vnovič. To vrenje pa se ne sme zamenjati z vrenjem, ki nastopi po prvem pretakanju. To drugo vrenje je le nekako navidezno vrenje. Spomladi namreč, ko se zunanji zrak ogreje, se pogostoma tudi toplina v kleti zviša. Vsled naraščajoče topline se ogljenčeva kislina, ki se je po pretakanju ali pozimi v sadjevcu razvila, deloma hitro izločuje in odtod se zdi, kakor da mošt vre. Ako je v sadjevcu še precej nepovretega sladkorja, se vrenje sadjevca spomladi nadaljuje. V takem slučaju naj se sadjevec takoj pretoči v drug, nezažveplan sod in doda naj se mu nekoliko zdravega kvasa in na vsak hl po 10 gr v prah stolčenega salmijaka.

Izkušnje glede zatiranja kužnih bolezní pri teletih.

Posestnik Burgtorf iz Emmeringa piše v „Poroč. nem kmet. društva“, izhajajočih v Berlinu, o zatiranju kužnih bolezní pri teletih naslednje: „Skoraj neverjetno je, kako se hvalijo in priporočajo vsa mogoča sredstva zoper drisko pri teletih. Ako pogledamo natančno škodo, ki jo napravlja driska, nalezljivo vnetje popkovine in vnetje pluč pri teletih in koliko se izda za sredstva zoper prejnavedene bolezní, potem se mora vsakdo kar čuditi, da ne ukrenejo javne oblasti prav ničesar, s čimer bi se razširjanje teh bolezní omejilo. Oblasti bi morale poskrbeti za to in takorekoč prisiliti vsakega živinorejca, da mora naznaniti vsak slučaj prejnavedenih bolezní takoj pristojni oblasti. Glede teh bolezní bi morali veljati enaki strogi predpisi, kakoršni so v veljavi glede kužne bolezní v gobcu in na parkljih, glede prešičje kuge itd. Po mojem in mnenju vsakega izkušenega živinorejca je gotovo laže podvreči se strogemu nadzorstvu javnih oblasti, nego mirno gledati, kako brzo se kužne bolezní širijo in živino polagoma moré. Strogo bi se

moralo paziti, da bi se kužne bolezni ne širile, če že ne radi drugega, vsaj vsled tega, ker če napadejo mlado živino, ista zaostane v rasti in hira.

Na tukajšnjem posestvu, za katero se kupuje krave v glavnem le zato, da se dobiva od njih mleko, se je zaneslo s kupljenimi kravami telečjo drisko v enem letu trikrat, a nalezljivo vnetje popkovine enkrat v hlev. Kakor hitro smo opazili znamenja kakšne kužne bolezni, ločili smo bolno živino takoj od zdrave. Bolno živino smo dejali v hlev za bolnike, in hlapci, ki so oskrbovali bolno živino, niso smeli k zdravi živini. Ako je bilo le mogoče, se je prodalo obolelo živinče mesarju še preden je shujšalo. Hleve, v katerih je bila bolna živina poprej, se je takoj nato, ko se je živino preložilo, prav korenito osnažilo. Tlak hleva je bil iz kamenitih plošč ali skrli. Najpoprej smo razpoke med skrlmi dobro prestrgali, skrli dobro osnažili in nato vse razpoke dobro zalili z apnenim beležem, a ne le razpoke, ampak tudi tlak smo oblili tako močno z beležem da je belež živini sikal med parklji, ko smo postavili živino na mesto. Stene hleva smo vnovič pobelili z beležem do one visočine, kamor dosežejo teleta; pa tudi vso hlevsko opravo smo pomočili v belež ali pa smo jo omili z vodo, v kateri se je raztopila soda. Služabniki so si morali omiti čevlje s kreolinovo vodo in oprati si obleko čisto. Brejim kravam, ki so prišle slučajno z bolnimi teleti v dotiko, omili smo zadnji del života, vime itd. s kreolinom. Uspeh, ki smo ga s tem dosegli, je bil jako povoljen. Teleta, ki so se storila pozneje, so bila čvrsta in zdrava in taka, da smo jih dali lahko za meso ali pa pridržali za rejo.

Vsokrat, ko kupim druge krave, poskrbim za to, da brodijo, preden se jih dene v hlev, po apnenem beležu in da se jim omije vime s kreolinovo vodo. Uspeh, ki ga dosežem s prejnavedenim ravnanjem, je v primeri z zgubami, ki sem jih imel poprej, prav izdaten in hlevarji osnažijo hleve, v katerih so bila teleta poprej, brez vsakega povelja po prepisanem načinu. Sami priznajo, da se lahko z malimi troški obvaruje velike zgube, katera je poprej nastala vsled bolezni telet.

Če se razpoke v tlaku korenito prestržejo in zalijejo nato prav močno z apnenim beležem, se pomore ne le take bakterije, kakoršne provzročajo na pr. sušico ali jetiko, ampak tudi

takšne, ki tiče skrite v globočini hlevskega tlaka, ker one provzročujoče vrančni prisad, gnitje parkljev itd. in če bi jih apno tudi ne umorilo, zapre jim vsaj pot do živine.

Naj se toraj, ko ni nujnega dela na kmetiji, prestržejo korenito vse razpoke v hlevskem tlaku in hlev razkuži, tudi če živina ni obolela. Korist, ki se doseže s takim delom, bo gotovo veliko večja, nego bi se dosegla s kakim drugim delom. Žal pa, da se najde še mnogo takih ljudi, ki se takega dela ne polotijo radi, zato bi bilo zelo umestno, ako bi se živino rejci potom zakona primorali, naznaniti vsak slučaj prej opisanih kužnih bolezni pristojni oblasti in ta naj bi jih prisilila, da hleve razkužijo.

K pokončevanju grozdnega molja.

O tem sporoča deželni kmetijski svetnik v Neustadtu na Haardt gospod Dern, naslednje:

„Že od nekdanj zasipajo v mnogih nemških in drugih vinorodnih krajih trte pozimi z zemljo. Da trte z zemljo pokrijejo, poležejo jih v nekaterih krajih na zemljo. Po drugih krajih zopet upognejo mladike k tlam in jih le tako na debelem pokrijejo z zemljo ali pa položijo na nje izrute trtne kolce da leže po tleh in da jih pozimi sneg pokrije. Še bolj pogostoma se trte v jeseni z zemljo pokupčajo s pomočjo velike motike ali se jih zaorje z oralom tako, kakor kadar se turšica osipa. Znano pa je, da mnogo očes na zakopanih mladikah pozimi pomrje — segnije, zato se obreže trte spomladi bolj na dolgo, kakor bi se iste smele obrezati

Tam, kjer se trte z zemljo osipajo, pa tudi v južnih krajih, se misli, da se morajo trte pozimi z zemljo pokriti, ker drugače pozebejo. To se pa ne strinja popoluoma z večletnimi skušnjami. Kajti ravno v takih letinah, ko ni mladje popolnoma dozorelo, ter je jako nevarno da pozimi vsled tega pozebe, se mladje z zemljo ne pokrije, radi tega, ker se boje, da bi segnile.

Že nekaj let je, odkar se je začelo zasipanje trt opuščati in opazilo se je, da trte, tudi če niso z zemljo zakrite, ne pozebejo. Važno pa je, da ravno tam, kjer se zasipanje trt vedno bolj opušča, napada trte grozdni molj.

V resnici se zdi, da se trte ne zasipajo iz prejnavedenega, ampak iz popolnoma drugega vzroka nego se je mislilo do sedaj. Čudno je, da ravno v takih krajih, kjer se trte pozimi z zemljo pokrivajo, grozdnega molja ni opaziti. Da je temu res tako, poročal je prvi o tem, kolikor je znano, na nekem nemškem vinarskem kongresu komercialni svetnik Otokar Meuschel-Buchbrunn. Temu podobno se godi tam, kjer vzgojujejo trte nizko pri tleh in jih zasujejo do mladja z zemljo, nasprotno pa delajo v glavnih vinorodnih krajih, t. j. tam puščajo star les odkrit.

Prav bi bilo in tudi potrebno, da bi se zavzeli za rešitev tega vprašanja tudi drugi krogi in da bi se potem na podlagi množestvilnih poskusov kmalo prišlo na čisto.

Popraševal sem pred leti tu pa tam in dosegel zelo različne rezultate, in po večini teh se da sklepati, da moljeve bube poginejo, ako se trte pozimi z zemljo pokrije. Seveda so nekateri strokovnjaki nasprotnega mnenja. Najdejo se vinorodne pokrajine, kjer trt ne pokrivajo z zemljo in se kljub temu niti ne opazi grozdnega molja, najdejo se pa tudi take pokrajine, kjer od pamtiveka trte pokrivajo pozimi z zemljo in pokonča molj dokaj cvetja in jagod. V teh posameznih slučajih, to je, kjer se ne zasipajo trte z zemljo in se opazi le malo grozdnega molja, sem zapazil, da se zasujejo trte na debelem v jeseni z zemljo in da tam, kjer se opazi molja kljub temu, da se je trte zasulo, se je le mladje pripognilo k tlam in pokrilo, star les pa, v katerem bube prezimijo, je bil le deloma zasut.

Na vsak način se je grozdni molj tako močno zaplodil, da napravlja vsako leto za več milijonov škode po raznih nemških vinorodnih krajih. Iz tega vzroka je treba poskusiti vse mogoče da se dobi kakšno uspešno sredstvo za pokončevanje tega škodljivca. Zdi se, da bo zasipanje trt pozimi z zemljo zaželjeno uspešno sredstvo za pokončevanje.

Pozimi leta 1908|09 je napravil dr. Schwangart iz Neustadta na Haardt prvi primerjajoče poskuse in dognal je, da so poginile vse bube grozdnega molja na onih trtnih delih, ki

so bil zasuti z zemljo. Nasprotno pa so ostale bube žive, na vseh trtah nahajajočih se na bližnjih parcelah, kjer niso bile trte z zemljo zasute. Ako se dobi pri drugih poskusih tak ugoden rezultat, potem je odprta zanesljiva pot, po kateri bo mogoče na razmeroma priprost in cen način zatirati tega škodljivca. Ako se izgoja trt kraju in trti primerno spremeni, tako da bo mogoče trto v jeseni zasuti z zemljo, potem odpadejo vse težkoče, ki so v zvezi z zasipanjem in prepreči se obenem vsaj deloma, da ne bodo očesa gnila. Mogoče je, da bo treba poskrbeti obenem tudi za to, da ne dobi mrčes pozimi zavetja in sicer s tem, da se ne bo rabilo pri trtah za podporo lesenih ampak železne kolce in žico. V prvi vrsti pa je treba dognati, da bube pozimi res poginejo, ako se trte zasujejo z zemljo. Vse drugo se najde potem samo ob sebi. Poskrbeti je treba toraj in ta namen imajo tudi te vrstice, ki sem jih napisal, — da se napravi v bodočih mesecih kolikor mogoče mnogo poskusov na večjih površinah in pri različnih razmerah, da se pride enkrat glede tega vprašanja na čisto. Primernejše sredstvo za pokončevanje tega mrčesa bi bilo gotovo zasipanje trt z vinogradskim plugom, kakor pa uporaba kleščič, pincet, šivank, ščeti, rokavic, pihalk, svetilk, strupenih kapljic in plinov, prahov, predčasna trgatev in vse drugo, kar se je že poskušalo in priporočalo in s čimer se je doseglo v najboljšem slučaju le delni uspeh. Z zasipanjem trt pred zimo bi se obenem zemlja prerušila, prihranilo bi se marsikatero drugo delo, a poleg tega bi se koristilo ne le naravnost trti, ampak bi se doseglo s tem še marsikaj drugega dobrega.

GOSPODARSKÉ DROBTINICE.

Kobariški konj v Italiji. Kakor smo posneli iz poročila v „L'amico del contadino,“ časnika izhajajočega v Vidmu, se je ustanovila v Vidmu žrebčarska postaja. Za to postajo so kupili krasnega belgijskega (ardenškega) žrebca, kateri je star 3 leta. Da spodrede prej ko le mogoče mnogo konj za težko vprego, so na-

kupili tamošnji konjerejci lepe kobile kobariške, koroške in pincgavske pasme. Od 20. marca do 10. julija je bilo oplemenjenih 50 izmed gornjih kobil po goriomenjenem žrebcu.

Kako se napravi hlevčke za kunce? Vzemi 30 cm široko desko in izžagaj na enem robu v razdalji 30 cm po 15 cm široke in ravno toliko visoke luknje, katere zgoraj nekoliko zakroži. Ko si desko izžagal ali napravil vhode, položi jo na oni rob, na katerem so luknje vrezane, kakih 30 cm proč od zida. Prostor, ki nastane med zidom in desko, pregradi z deščicami tako, da nastanejo 30 cm dolgi in ravno toliko široki predalci. Za vsak predalec napravi poseben pokrovec, da predal ž njim pokriješ, toda ne smeš ga pribiti, ampak pritrdi ga tako, da ga lahko vzameš s pregraje, kadar hočeš v njo pogledati ali jo osnažiti.

Kdor vsadi orehe pred zimo, požro mu orehova jedrca navadno miši. Zato je boljše, če se vzame kak zaboj, ga na raznih krajih navrta, dene nato na dno zaboja plast peska, nanj plast orehov in nadaljuje na ta način z vlaganjem dotlej, dokler se ima še kaj orehov, oziroma dokler ni zaboj poln. Nato naj se vzame pokrov in mu zvrta nekoliko lukenj, ga potem pribije in zakoplje zaboj par cm v zemljo. Ker pa ne sme dno zaboja ležati na zemlji, naj se dene na dno izkopane jame nekoliko debelejšega grušča, da se bo deževnica odcejala. Kakor hitro se zemlja spomladi razpusti ali odtaja, naj se pripravijo lešice in posadijo v nje orehi na razdaljo 25 cm po 4 cm globoko v zemljo.

Preden se vino pretaka, je dobro, da se sežge v kleti nekoliko žvepla, ker se pomori z žveplenim dimom vse škodljive glivice, ki bi lahko dospele med pretakanjem z zrakom v vino. V ta namen naj se pred pretakanjem okna neprodušno zapro in razpoke zadela s papirjem. Nato naj se vzame kakšna stara kozica, katera se napolni z žrjavico ter postavi na tako mesto v kleti, kjer ni nevarno, da bi se kaj užgalo. Potem se natrosi na žrjavico nekoliko žvepla in nato gre iz kleti ter vrata zapre. Pusti naj se klet zaprta vsaj 12 ur. Preden se prične s pretakanjem, naj se odprejo okna in vrata navskriž, da se klet najpoprej do dobra prezrači in nato naj se začne s pretakanjem.

POROČILA.

„Goriško vinarsko društvo“, vpisana zadr. z omej. zav. in sedežem v Gorici, je odposlalo na državno zbornico, finančno in poljedelsko ministrstvo peticijo zoper uvedbo novega davka na vino.

„Goriško vinarsko društvo“, vpisana zadr. z omej. zav. in sedežem v Gorici, bo imelo svoj redni občni zbor v četrtek dne 23. decembra t. l. ob 10. uri dopoldne v dvorani pri „Zlatem Jelenu“ v Gorici.

Kako se je obnesla trta in sadno drevje? (Posnetek iz poročila c. kr. poljed. ministrstva za prvo polovico novembra 1909.)

Grozdje, katero je početkom trgatve trpelo vsled deževja, se je potrgalo skoraj povsod pri lepem vremenu še oktobra meseca. Po bregovih, kjer ni toča grozdja razbila, se je obnesla trgateg boljše, nego se je mislilo pred trgatvijo, nasprotno pa se je polotila v ravani po nekaterih krajih trt več ali manj peronospora, poleg tega pa je začelo grozdje močno gniti, kar je povzročilo, da se je pridelalo manj in slabšega mošta. Primerjaje letošnjo trgateg z lansko, se je dognalo, da se je pridelalo na Niže Avstrijskem le 20 do 50, na južnem Tirolskem 25 do 50, na Goriško Gradiščanskem in v Istri približno 25, oziroma 30, in v Dalmaciji 30 do 60 odstotkov. Najboljše se je obnesla trgateg na Štajerskem in Kranjskem, in sicer je bila po bregovih večinoma „prav dobra“, v ravani „precej dobra“ oziroma „dobra“. Deloma povoljna je bila poznejša trgateg po bregovih in gričih na Primorskem in v Dalmaciji, kakor tudi po nekaterih bregovih na južnem Tirolskem in Niže Avstrijskem. Ker je nastopilo zadnje tedne oktobra ugodno vreme, je grozdje bolj pozorelo, vendar pa je bila kakovost grozdja v ravani, ker je grozdje močno gnilo, le srednja. Nasprotno pa je bil mošt iz boljših leg po bregovih in kjer se je slabo grozdje skrbno odbiralo, vsaj nekako tak, kakor lanski, in v takih slučajih so imeli mošti na južnem Štajerskem in v Dalmaciji 20 do 22, v Istri in na južnem Tirolskem 18—20 odstotkov sladkorja, med tem ko je imel bel mošt iz belega grozdja na sploh 14 do 16 in mošt iz črnega grozdja 16 do 18 odstotkov sladkorja.

Trtno mladje je dobro dozorelo.

Kar se tiče sadja, posebno pa zimskega po goratih krajih in severnih alpskih in sudetskih pokrajinah in ki je bilo pobrano koncem oktobra, oziroma početkom novembra, pripomnimo naj, da so ostala jabolka v visokih legah večinoma drobna in da zimske hruške niso nič posebnega. Jabolka se je pridelalo malo, zlasti po severnih alpskih pokrajinah, nasprotno pa se je pridelalo precej hrušk, katere pa so se morale, ker se jih ni moglo mnogo prodati, podelati večinoma v mošt.

Slive, oziroma češplje, katere so bile spočetka močno obložene, posebno v nekaterih krajih sudetskih pokrajin, niso bile po visokih legah še novembra popolnoma zrele, deloma so bile tudi vele in jih je vsled dežja mnogo popokalo. Mnogo, zlasti slabšega sadja se je pustilo na drevju, po nekaterih krajih pa se ga je pobralo in pokrmilo živini.

Kostanja se je pridelalo na južnem Štajerskem „precej“, na južnem Tirolskem pa „srednje“ mnogo.

Z obiranjem oljk se je pravkar pričelo, letina pa ni posebno dobra in v najboljšem slučaju bo letina v Istri in Dalmaciji „srednje dobra“.

Letošnje razstave goveje živine. — Iz nam došlega poročila posnemamo, da so bile letošnje razstave v primeri z lanskimi le nekoliko boljše.

Od Kanalcev je pričakovala komisija več napredka v živinoreji. Na razstavo se je prignalo precejšnje število goved, vendar pa še premalo v primeri s številom goved, ki se tam nahaja in ker je bilo vreme ugodno. Tamošnjim živinorejcem je res težavno prignati živino na razstavo, ker je morajo goniti po grdih in nevarnih poteh in stezah, upajmo pa, da bo v kratkem boljše, ker se morda vendar prične enkrat graditi nameravane ceste in da bo potem udeležba na razstavi obilnejša.

Komisija je spoznala, da se je živinoreja že zboljšala. To se je pokazalo posebno pri junicah, vsled česar je razdelila komisija vzglednim živinorejcem primerne nagrade, oddaljenim živinorejcem pa nekoliko odškodnine za potne troške. Žal, da je tudi v poslednjih letih pomanjkanje krme in slaba krma zelo ovirala napredek v živinoreji. Brez dvoma pa dosežemo tudi na Kanalskem polagoma zaželjeni cilj, le škoda da je primanjkovalo tudi letos denarja za to, da bi se v svrhu izpodbuje razdelil med one, ki so to res zaslužili.

Razstava na Cesti pri ajdovskem sv. Križu je pokazala nepričakovan napredek v živinoreji. Dasiravno nimajo živinorejci obilo stelje na razpolago, bila je kljub temu stara in mlada živina tako čista in snažna, kakor konj, katerega vprega vzgleden gospodar v kaleselj. Krave so bile še precej dobro rejene in lepe, le bikii niso bili komisiji po volji. Razstavljene junice pa so posebno ugajale, kajti bile so take, da bi delale lahko čast vsaki deželni razstavi. Za vipavske živinorejce je zelo potrebno, da bi se uvedlo lepe plemenske bike, zato se bo treba priporočiti najtoplejše slov. goriškemu in pa c. k. kmet. društvu, da se pobrinata v tej zadevi.

Komisija je razdelila premalo daril in nagrad med živinorejce, posebno pa med lastnike junic, kateri so pokazali viden napredek, to pa radi tega, ker je bilo premalo denarja.

Na razstavo v Gorici je bilo prignanih mnogo glav. Najlepšo živino so imeli seveda bolj bogati posestniki, v prvi vrsti pa grofi vendar pa se je opazil napredek tudi pri manjših posestnikih, posebno pa kar se junic tiče. Uvaževaje okolnosti, da primanjkuje namreč tudi v goriški okolici dobre vode in krme, je bila komisija v primeri z lausko razstavo prav zadovoljna, kar je tudi pokazala s tem, da je bogatine obdarila s častnimi diplomami, druge posestnike pa z darili in nagradami. Žal da tudi na tej razstavi ni bilo videti dovolj lepih plemenskih bikov.

Razstava v Komnu je pokazala, da je na našem Krasu živinoreja zaostala. Temu je najbrž in v prvi vrsti krivo pomanjkanje krme in pa pomanjkanje dobre ali za napajanje sposobne vode. Opazi se sicer nekoliko napredka, a le pri mladih junicah. Na razstavo je bilo prignanih 65 glav, kar je v resnici vse premalo za komenski okraj. Izgovorov, da niso nekateri natanko vedeli za dan razstave, drugi da niso vedeli za uro in da so vsled tega prignali živino prepozno itd. je bilo precej. Vsi ti izgovori pa so menda prazni, ker skoraj gotovo je bilo temu krivo le pomanjkanje krme. Ko se pa razmere zboljšajo, tako da se bo pridelovalo več in boljše krme, nadejati se je, da se tudi na Krasu živinoreja zboljša. Kajti naši Kraševci so vneti živinorejci in prizadevajo si, kolikor je v njihovih močeh, da bi povzdignili živinorejo na višjo stopinjo. Komisija je bila le deloma zadovoljna in ker je imela obzir na to, da krme pri-

manjkuje, je razdelila darila in nagrade večinoma razstavljavcem junic. Tudi v tem okraju je se premalo lepih bikov.

Razstava v Sežani je pokazala tudi le malo napredka in kar ga je, je le pri mladi živini. Ta razstava je bila popolnoma podobna oni v Komnu z edinim razločkom, da je bilo na razstavi v Sežani samo 37 glav živine, kar je za sežanski okraj res premalo. Temu je bilo krivo brez drugega le pomanjkanje krme. Na tej razstavi je bil odlikovan s častnim diplomom g. Muha iz Lokvi in g. Kocjan iz Žirji, katera sta res vzgledna živinorejca in delujeta prav požrtovalno za prosep živinoreje na Krasu.

Darila in nagrade so se razdelile tudi med nekatere druge napredne živinorejce.

Komisija je razstavo zaključila z nado, da pokaže tudi naš Kras prihodnje leto več napredka v živinoreji.

Poročilo o darilih in nagradah,

ki jih je razdelil goriški deželni odbor živinorejcem na Goriškem o priliki razstav goveje živine, vršečih se 19. oktobra v Kanalu, 20. oktobra na Cesti pri ajdovskem sv. Križu, 22. oktobra v Gorici.

Na razstavi v Kanalu so dobili:

A. D i p l o m.

Z a j u n i c e : Miha Zega iz Kanala.

B. N a g r a d e.

Z a b i k e : Gorjup Josip iz Vrha (K 20), Gruden Andre iz Loma h. št. 58 (K 20), Jerončič Franc iz Kostanjevce (K 20) in Bajt Josip iz Ročinja h. št. 70 (K 15).

Z a k r a v e : Šuligoj Josip iz Avč h. št. 43 (K 15), Kralj Neža iz Morskega h. št. 6 (K 15), Čargo Ivan iz Anhovega h. št. 13 (K 15), Berlot Josip iz Morskega h. št. 23 (K 10), Križnič Josip iz Ročinja h. št. 32 (K 10), Križnič Štefan iz Bodreža h. št. 14 (K 10), Berlot Josip iz Morskega h. št. 27 (K 10), Kovačič Valentin iz Avč h. št. 8 (K 10) in Berlot Anton iz Kanala h. št. 32 (K 10).

Z a j u n i c e: Križnič Josip iz Ročinja h. št. 33 (K 15), Drašček Franc iz Bodreža h. št. 11 (K 10), Tinta Štefan iz Gorenjegapolja h. št. 61 (K 10), Grbec Miha iz Ročinja h. št. 95 (K 10) in Žbogar Štefan iz Liga h. št. 27 (K 10).

Na razstavi na Cesti pri ajd. sv. Križu so dobili:

A. D a r i l a.

Z a k r a v e: Vodopivec Janko iz Kamenj (K 25).

Z a j u n i c e: Kosovel vd. Josipina iz Črnič (K 30), Ravtar Franc iz Kamenj h. št. 77 (K 25), Kerševan Ivan iz Črnič h. št. 41 (K 25) in Pirjevec Leopold iz Sela h. št. 52 (K 20).

B. N a g r a d e.

Z a b i k e in sicer po 10 K: Kompara Valentin iz Lokavca h. št. 187, Slokar Josip iz Dobravelj h. št. 21, Fišer Josip iz Črnič h. št. 37, Šatej Anton iz Vrtovina in Samec Anton iz Vel. Žabelj.

Z a k r a v e: Rebek Silvester iz Sv. Križa h. št. 218 (K 15). Pisot Josip iz Sela h. št. 85 (K 10), Pirjevec Josip iz Sela h. št. 39 (K 10), Godina Danijel iz Ajdovščine (K 10), Božič Miklavž iz Vrtovina h. št. 121 (K 10), Brataševac Anton iz sv. Križa (K 10) in Vodopivec Avgustin iz Kamenj (K 10).

Z a j u n i c e: Faganel Martin iz Črnič h. št. 50 (K 10), Štor Silvester iz Sv. Križa h. št. 54 (K 10), Kovač Štefan iz Lokavca h. št. 9 (K 10), Kalin Josip iz sv. Križa h. št. 68 (K 5), Krkoč Anton iz Kamenj h. št. 109 (K 5), Bratina Vincenc iz Skrilj h. št. 68 (K 5) in Pirjevec Josip iz Sela h. št. 39 (K 5)

Na razstavi v Gorici so dobili:

A. D i p l o m.

Z a k r a v e: Žiga grof Attems iz Podgore in grof Baguer iz Gorice.

Z a j u n i c e: grof Attems iz Podgore in sicer za 4 junice.

B. N a g r a d e:

Z a b i k e: Remec Anton iz Vitovlji (K 20) in Bašin Miha iz Solkana (K 10).

Z a k r a v e: Furlan Ivan iz Šempetra (K 30) Černe Alojz iz Gor. Vrtojbe (K 30), Gregorčič Andrej iz Vogerskega (K 20).

Gorjan Josip iz Vogerskega (K 20), Perisutti Pavel iz Gorice (K 20), Marušič Franc iz Gor. Vrtojbe (K 20), Žižmond Andrej iz Vogerskega (K 20), Jug Tomaž iz Solkana (K 20), Budihna Iv. iz Dornberga (K 20), Gorkič Franc iz Vrtojbe (K 10), Gregorič Anton iz Vogerskega (K 10), Nemic Josip iz Šempetra (K 10), Lasič Andrej iz Gor. Vrtojbe (K 10), Verbič Ivan iz Gorice (K 10), Nemic Josip iz Šempetra (K 10) in Cotič Ivan iz Bilj (K 10).

Za junice: Saunig Ivan iz Bilj (K 30), Terpin Blaž iz Podgore (K 30), Brandel Jušt iz Podgore (K 20), Rijavic Janez iz Šempasa (K 20), Remec Anton iz Vitovlji (K 20), Rihard pl. Stabile iz Solkana (K 20), Komel Josip iz Šempasa (K 20), Lovic Anton iz Gor. Vrtojbe (K 20), Ravnik Valentin iz Solkana (K 20), Rijavic Alojz iz Šmihela (K 20), Budau Ivan iz Podgore (K 20), Hrovatin Franc iz Ozeljana za dve junici (10+10 K), Štrukelj Franc iz Ozeljana (K 10), Gorjan Josip iz Vogerskega (K 10), Komel Alojz iz Gorice (K 10) in Lasič Josip iz Gornje Vrtojbe (K 10).

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje: Na vrtu imam mlado jablan, ki mi je letos na prvo obrodila. Jabolko, ki Vam ga obenem z vprašanjem vred pošiljam, smatram za zimski kalvil in ker se mi zdi lepo in dobro, prosim, da mi svetujete, ali bi ne bilo prav, ako bi se ta vrsta jabolk zaplodila pri nas? (I. U. v Šl.)

Odgovor. Jabolko, ki ste nam ga poslali, je sicer podobno nekoliko kalvilu, ali prerez, pa tudi meso in okus istega nimata nikake sličnosti s kalvilovim. Če jabolko prerežete čez sredo, je njegovo peščišče tako odprto, da se peške, ki se nahajajo v njem, premetavajo in povzročajo nekak ropot kakor pri jabolkah spadajočih h kloputuljam. Ko se jabolko z nožem razpoloviči, se lubad slično, kakor pri domači vrsti Novi kmečki lončiči“ pod nožem olupí, ker se mesa, katero je kakor kakšna goba, le slabo drži. Če se jabolko s prsti stisne, ostanejo v mesu vdrtine, ki v kratkem porujave. Jabolko je toraj dobro le za oko, a drugače ni mnogo vredno.

Št. II - 1099, —09.

Razpis natečaja za poljedelske štipendije.

C. kr. ministerstvo poljedelstva je dovolilo z odlokom od dne 12. novembra 1909 št. 37470 za šolsko leto 1909—10 dva štipendija po 300 K na leto za mladenče slovenske narodnosti iz Primorja, kateri hočejo obiskovati prvi tečaj deželne kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (na Kranjskem)

Prosilci za ta štipendija vložijo naj svoje prošnje pri podpisnem c. kr. namestništvu do 1. januarja 1910.

Prošnjam je pridjati:

1. krstni list (za sprejem v omenjeno šolo je treba, da se je dovršilo 16. leto — izjemno v slučaju prav čvrste rasti za dostuje 15. leto — ne sme pa biti prestopleno 24. leto).

2. domovinski list;

3. zdravniško spričevalo o dobrem zdravju in fizične sposobnosti za opravljanje navadnih kmetijskih del;

4. spričevalo vsaj o dovršenju ljudske šole z dobrim uspehom;

5. spričevalo o cepljenju koz;

6. občinsko spričevalo dobrega ponašanja, podpisano tudi od župnika;

7. spričevalo o premoženjskih razmerah prosilca;

8. zaradi vstopa v omenjeno šolo morajo se mladeniči podvreči vsprejemnemu izpitu v dokazanje zadostne pripravnosti za uk.

Od c. kr. namestništva:

V Trstu, dne 30. novembra 1909.

„Kmetijska družba za Trst in okolico“
opozarja svoje ude, ki niso še plačali udnine za leto 1909, da to store brž ko mogoče, ker se leto bliža koncu in ker mora v kratkem družba plačati list „Primorski Gospodar“, katerega udje prejemajo. Vplača se pri blagajniku Jos. Pertotu ali pa v družbini pisarni, ki je odprta vsak dan od 10. do 11. ure predpoldne.

„Kmetijska družba za Trst in okolico“.